

DEMOKRASİLERDE KATILIM

Erdal BİLGİNER

Jeoloji Mühendisi

Burjuva Demokrasi'sinin son 200 yıllık evrim sürecinin ilk aşaması **Temsili Demokrasi** olarak tanımlanır. Bilindiği gibi parlamento da kendini ifade eden bu temsili demokrasi sürecinde, tüm halkın mutluluğu düşüncesiyle hareket edilmiş, halkın seçtiği temsilciler parlamentoda halk adına yürütmeyi sürdürmüşlerdir. Batıda sermayenin büyümesi, karlılığın maksimize edilmesine bağlı olarak halkın üzerinde uygulanan ekonomik ve sosyal baskılar artmış, sanayileşmenin sonucu olarak doğaya verilen zararlar, sermaye karşıtı veya dengeleyici ya da doğa savunucusu (işçi sınıfı, sosyal demokrat, yeşiller) gibi grupların muhalefet yapmalarına neden olmuştur. Burjuva demokrasisinin bu ikinci aşamasında çıkarları farklılaşan grupların çıkarlarının parlamentoda ifade edilmesi **Çoğunluk Demokrasi**'si olarak tanımlanır. Günümüzde ise, niteliklerine ve niceliklerine bakılmaksızın her türde grupların örgütler aracılığıyla (Ekonomik, sosyal amaçlı, cinsiyete ve cinselliğe vurgu yapan vs. STK'lar) ülke yönetimine aktif olarak katılabileceği ve iktidar uygulamalarını yönlendirebileceği varsayımına dayanan **Katılımcı Demokrasi** kavramı, burjuva demokrasisinin son uygulama biçimidir.

Burjuva demokrasisinin katılımcılığını, sermaye iktidarının sömürü düzenini sürdürmeye yönelik gönüllü sömürülenler yaratma ve bu sömürüyü kurumsallaştırma amacına dönük bir yöntem olduğunu savunanlar ile liberal katılımcı söylemi gündemde tutan düşünürler arasında ciddi bir polemik söz konusudur.

Siyasi bir yöntem olarak katılımcılığın, Halk Demokrasi'sini savunan ideolojiler (Sosyalizm, Komünizm) için pratik kimi sıkıntılılarına karşın teorik olarak içselleştirildiği tartışma götürmez bir kabul olduğu bilinir. Sermayeye

ve Topluma vurgu yapan birbirine zıt bu iki ideolojinin yöntem olarak katılımcılığın önemi konusunda yaklaşımları dikkat çekicidir.

Yukarıda anlatılanlar ışığında ülkemizde burjuva demokrasisinin gelişimini kısaca şöyle toplamak mümkündür: Türkiye'nin çok partili demokratik parlamenter sisteme 1950'deki genel seçimlerle geçtiği bilinir. İktidara talip olan Demokrat Parti tüm halka demokrasi, özgürlük, refah vaat ederek tek partili milli şef dönemine son verir. Halk temsilcilerini parlamentoya göndererek demokrasinin gereğini, yurttaşlık görevini yerine getirdiğini düşünerek kendi dünyasına çekilir. Kaldı ki halktan istenen de esasen budur. İktidar 1960 askeri darbesine kadar 10 yıl küçük Amerika yaratma hayaliyle yeni zenginler gurubu oluşturarak işlevini yerine getirir. 1960'lı yıllar Batı ile Sovyetler Birliği'nin hem soğuk savaş gerginliğinin hem de teknolojik (özellikle silah ve uzay) rekabetin hat safhada olduğu dönemi kapsar. Bu yıllardaki Sovyetler Birliği'nin teknolojik ve ideolojik gücü bir taraftan ülke halkının sempatisini kazanırken, Türk solunun partileşmesinin ve parlamentoda temsil edilmesinin zeminini hazırlar. 1961 anayasasının sağladığı görece özgürlük ortamının da katkısıyla Türkiye İşçi Partisi parlamentoya girer. İşçi, emekçi, ezilen halk adına parlamentoya giren TİP'in seçmen profilinin, özellikle de işçi niceliğinin ne olduğu tartışma konusudur. Bu nedenle Türkiye İşçi Partisi'ni batılı çoğulcu demokrasilerde gözlenen bir sınıf partisi olarak değerlendirmek zordur. Toplum bilimcilerin önemli bir kısmı da TİP'i aydın hareketi olarak değerlendirir. Yine aynı yıllar TİP'in parlamentodaki başarısından etkilenen CHP'nin Kemalist söylemden yavaş yavaş sıyrılıp sosyal demokrat söyleme sıcak baktığı dönemi işaret eder. 12 Mart 1971 muhtırasıyla başlayan 12 Eylül 1980 darbesiyle katmerlenen baskı ve şiddet

dönemini 20. yüzyılda yaşanmış 'Orta Çağ' olarak değerlendirmek abartı olmaz.

Ülkemizde katılımcı demokrasi söylemi 1990'lı yıllarda güncelleşmiş, STK'ler örgütlenmeye başlamışlardır. Batı demokrasilerinde kendi iktidarlarıyla direk ilişkide olan bu örgütler, ülkemizde çoğunlukla batılı iktidarların (ABD, AB gibi) ideolojik ve ekonomik çıkarları doğrultusunda birer propaganda servisleri ve taseron şirketler olarak çalışmışlardır.

Yukarıda batı demokrasisinin son 200 yıllık evrimi ile bu evrimin ülkemizde 55 yıla (1950-2005) sıkıştırılan hızlandırılmış kötü versiyonu kısaca aktarılmaya çalışıldı. Tüm bu kötü versiyona rağmen, ülkemizde temsili ve çoğulcu demokrasi evrelerinde ancak emekleme dönemi yaşayan demokrasi bilinci, katılımcı demokrasi projesi içinde çok daha hızlı bir gelişim gösterme olanağına sahiptir.

Başarısız bulunan örgütler, özellikle de partiler için köşe yazılarında veya sohbetlerde sıkça 'Ne olacak şu sol veya sosyal demokrat partilerin hali' sözü ortaya atılır. Bu söylemde daha çok, sorumluluğu başkasına yükleyerek vicdani rahatlık arama dürtüsü ağır basar. Zira ideolojik yaklaşımları ne olursa olsun, tüm örgütlerin başarısı, örgüt çalışmalarına katılan, örgütü denetleyen yönlendiren üyelerin ortaya koyduğu irade ile sınırlıdır. Açıkçası örgütleri veya yönetimlerini sadece uzaktan eleştirerek, katılım konusunda gösterilen tembellik ve sorumsuzluğun faturasını başkalarına çıkarma çabası ancak dürüst olmayan bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda anlatılanlar bağlamında JMO'nun örgütlülük geçmişine yönetim ve üye ilişkileri açısından kısaca değinmek gerekirse: JMO tarihine de Türkiye genelinde izlenen örgüt yönetim ve üyeleri ilişkilerinin bire bir yansıdığı gözlenir. Seçimle yönetime gelen gurup veya ittifak gurupları kısa bir süre seçim zaferi ile mutlu bir dönem yaşarlar. Sorunlar da bundan sonra başlar. Üyelerin hak ve çıkarlarını daha da önemlisi halkın yararını savunma durumunda olan bu tür demokratik

kitle örgütlerinin önlerinde çok geniş bir hizmet alanı vardır. Bu alanda hizmet üretmek büyük bir özveri ve yaygın bir örgütsel çalışmayı gerektirir. Bu örgütsel çalışmayı muhalif guruplar genelde reddederler. Örgüt çalışmalarının dışında kalarak muhalefeti yeğlerler. Bu tavra bir de çoğu üyenin konformist yaklaşımı eklenince tüm sorumluluk ve yük yönetim ve çevresindeki küçük bir gurubun sırtına yüklenir. Bu aşırı yük ve stres yönetimin dayanma gücünü ve giderek sosyal yaşantısını altüst eder. Tüm bu olumsuzluklara rağmen JMO yönetim tarihindeki farklı yönetim kadrolarının ülkenin ve halkın çıkarları konusunda verdikleri özverili mücadele mutluluk vericidir. Ancak bundan yönetim kadrolarının sonsuza dek böyle davranacakları anlamı çıkarılmamalıdır. Odamız özelinde 1997 depreminden sonra çıkarılan yasalarla JMO trilyonlarla ifade edilen bir parasal sirkülasyon içine girmiştir. Bu durumun belli çıkar guruplarının iştahını kabartması büyük bir olasılıktır.

Toplum olarak var olmanın en önemli koşullarından biri olan örgütlülüğün, salt yönetim kadrolarının iyi niyet ve sorumluluğuna terk edilmeyecek kadar hayati önem taşıdığı bilinciyle hareket edilmelidir. Örgütün var olması da, hedefi her ne ise ona ulaşması da, örgüt üyelerinin katılımı ile örgüt yönetimini denetlemesi ve yönlendirmesi ile mümkündür. Katılımın az olduğu örgütler dar gurupçukların iktidar mücadelesi yaptıkları adeta sanal bir arenayı betimler. Bu durum ülkemizdeki birçok siyasi partinin parti içi mücadelesine denk düşer.

Katılımın önemini ideolojiler bağlamında da vurgulamak gerekirse: Devrimci düşünce açısından iktidarı ele geçirme amacına uygun örgütlenme biçiminin olmazsa olmazı olan katılımcılık, ne kadar zorunluluk ise, Evrimci düşünce açısından da katılımcı proje içinde yer almak, bu birimleri (Partiler, sendikalar, STK'lar, dernekler vs) halkın çıkarları doğrultusunda kullanmak da bir o kadar zorunluluktur.